

Bevezetés

Coco Chanel mindig is nagy hatással volt rám. A kreációival akkor kezdtem el megismerkedni, amikor az École du Louvre hallgatója voltam, de jó időbe telt, mire a személyiségét is megkedveltem. A fejemben sokáig egy megkeseredett öregasszony képe élt, aki gyakran megvetően nyilatkozott a női nemről. Nem értettem, hogy volt képes ez a páratlanul tehetséges divattervező ilyen rosszindulatú megjegyzésekkel illetni épp azt a társadalmi csoportot, amelynek az emancipációjáért ő maga is rengeteget tett.

A maró gúny, a másokat lenéző zsenialitás és a végletekig szeszélyes viselkedés igencsak elbizonytalanított.

Végül, miután belefogtam az írásba, rádöbbsentem, hogy Gabrielle Chanel személyisége ennél jóval összetettebb és jóval színesebb. Nem volt egyszerű feladat könyvet írni róla, hiszen az embernek az az érzése, hogy Coco Chanelről már mindent elmondtak. De hiába született számtalan regény és film a híres divattervezőről, manapság, amikor a közösségi médiában egymást érik az influenszerek, lenyűgöző belegondolni, hogy talán Coco Chanel volt az egyik legelső, aki egymaga megváltoztatta a divatot. Sőt, Chanel maga volt a divat. *A jövőt én alakítom* – mondta egyszer.

Chanel folyamatos kapcsolatban állt különféle avantgárd művészekkel, írókkal és zenészekkel, akik műzsaként, párt-

fogóként, de mindenekelőtt barátként tekintettek rá. Miután a legfőbb célja a női test felszabadítása volt, elsősorban arra törekedett, hogy ruháiban a nők szabadon, mindenféle kényszer nélkül élhessék a mindennapjaikat. A ruha nem maszk volt többé, hanem kényelmes, egyszerű és elegáns öltözet. Ezt a hitvallást fejezi ki az, amit egyszer Marie-Hélène Arnaud-nak, a sajtó által csak Chanel-lányként emlegetett manökennek, a kis kedvencének mondott: *A ruháidnak tükrözniük kell az életedet, az autódat, a munkádat és a szerelmeidet.* (Elle, 1958. február 17.)

Chanelről írni azonban soha nem volt egyszerű. Ő maga is felkérte számos író ismerősét, hogy vessék papírra a memoárját (köztük olyan nagy neveket, mint Louise de Vilmorin, Edmonde Charles-Roux és Michel Déon), de végül egyikükkel sem volt megelégedve. Különleges ízlésének senki sem felelt meg.

Ez is csak azt bizonyítja, hogy ez a színes, ugyanakkor igencsak ellentmondásos egyéniség épp azzal teremtette meg a saját legendáját, hogy szüntelenül a titokzatosság fátylába burkolózott, csak hogy senki ne tudhassa meg róla az igazat. A könyv írása közben például meglepve olvastam Henri Ponchon *L'enfance de Chanel* (Chanel gyerekkora) című kötetében, hogy Coco talán soha nem is volt az aubazine-i árvaház lakója az édesanyja halála után, jóllehet ő mindig ezt mesélte.

Mindenáron meg akartam érteni, hogyan lett Chanelből dicsőséges és magányos élete során valódi legenda. Vagy legalábbis tenni akartam egy szerény kísérletet, hiszen Michelle Perrot történész szavaival élve: *Chanelt jóval nehezebb megfejteni, mint azokat, akik istenítik őt.*

1.

Coco
BÁTOR

” *Egy lány legyen az,
aki és ami lenni akar!*

Nehéz gyerekkor

Coco Chanel nyomorúságos gyerekkort tudhatott magáénak. Apja vándorkereskedő volt, így folyton költöztek, az édesanyját pedig hosszú szenvedés után, harminckét évesen elvitte a tüdővész. Az apja ezek után zárdába küldte a testvéreivel együtt, és soha többé nem kereste őket. Coco Chanelnek számtalan megpróbáltatással kellett szembenéznie, és már gyerekkorától kezdve kénytelen volt megküzdeni az életben maradásért.

A zárdában töltött évek döntő szerepet játszottak annak az egyedi stílusnak a kialakításában, amely forradalmasította a divatot. Idővel sikerült a saját hasznára fordítania a sok szenvedést: a küzdelmek megacélozták és életre szóló tanulsággal szolgáltak a számára. Ezek után egész életében arra törekedett, hogy diadalt arasson a nyomorúságos gyerekkor és a fájdalmas elhagyatottság felett. *A jövőt én alakítom. Ehhez kész vagyok a világ végére is elmenni. Kész vagyok betörni az egész világot, épp úgy, ahogy az ember egy lovat tör be.*

Az auvergne-i vidéki lánykából idővel Párizs koronázatlan királynője lett. De figyelem! Mielőtt felszabadította volna a nőtársait, Chanel először önmagáról rázta le a béklyókat. Minden változást önmagunkkal kell kezdeni!

Hűtlenség és gyász

Miután Coco 1910-ben megnyitotta az első üzletét, hatalmas sikereket ért el, de hiába tett szert vagyona, nem lehetett boldog, mert élete nagy szerelmét, Boyt nem tudhatta maga mellett. A férfi 1918 októberében megnősült, és amikor 1919 áprilisában megszületett a kislánya, Clemenceau-t kérte fel keresztapának. Gabrielle-nek nagyon nem volt ínyére a szeretői státusz, hiszen a divatvilág elismert szereplőjeként nem szívesen bujkált, de mivel őszintén szerette a férfit, végül beadta a derekát. A viszonyuk azonban csak 1919. december 22-ig tartott. Előző nap Boy búcsút vett Cocótól, és Cannes-ba indult a feleségéhez a karácsonyi ünnepekre, a várostól néhány kilométerre azonban defektet kapott, és az autója lesodródott az útról. Boy súlyos koponyatörést szenvedett, és a helyszínen életét vesztette.

Coco sokkos állapotba került, és azonnal a baleset helyszínére sietett. A sofőr így emlékezett vissza az esetre: *Megkerülte az autót, illetve ami maradt belőle... itt-ott megtapogatta a félig elszenesedett roncsot, amelyből csak úgy áradt az égett gumi orrfacsaró büze. Aztán leült az út szélére, ahol eleredt a könnye, és órákon át sírt. [...] Elvesztette az egyetlen férfit, akit valaha szeretett.*

Boy halálának másnapján Coco bezárkózott az otthonába, és nekiállt átrendezni a hálószobáját. Mesterembereket hívatott, akik fekete tapétával fedték be a falakat meg a mennyezetet, és a függönyöket is feketére cserélte. Később így emlékezett vissza: *Ez a haláleset hatalmas csapás volt a számomra. Capellel együtt mindent elveszítettem. Az emlékek*

azonban örökre vele maradtak, a jók és a rosszak egyaránt. Többek között az a fájdalmas emlék is, amikor kiderült, hogy nem lehet gyermeke. *Újra ott látta magát a kórteremben a klinikán, ahová a vetélése miatt került. Az orvos már semmit nem tehetett. Coco nem ajándékozhatta meg gyermekkel Boyt. [...] És mindez azért, mert Moulins-ban abortuszon esett át, és a katasztrofális körülmények között végzett beavatkozás visszafordíthatatlan következményekkel járt.*

Néhány héttel a szeretője halála után Chanel elhatározta, hogy összeszedi magát, és kimászik a mély gödörből, ahová abban az időben került. A munkájába temetkezett, hogy a gondolatai ne járjanak folyton a tragédia körül. Még harminchat éves se volt. És bár később is akadtak férfiak az életében, egyikhez sem akart feleségül menni.

Vissza a rivaldafénybe

Hiába töltötte be a hetvenet, az 50-es évek elején Gabrielle Chanel (született Gabrielle Chasnel) úgy döntött, hogy újra megnyitja a párizsi Cambon utca 31-es szám alatt található szalonját. Fejébe vette ugyanis, hogy egy igényes, új kollekciót hoz létre, és idősen is épp olyan elszántan vetette bele magát a munkába, mint annak idején, a legelső napon.

A visszatérését jelző, 1954. február 5-én tartott divatbemutatót azonban rengeteg kritika érte szerte egész Franciaországban.

Nem foglalkozom másokkal – nyilatkozta akkoriban egy újságírónak. – *Azzal foglalkozom, amit csinálok, de sajnos*

*manapság a munkámnak nincs nagy sikere, mert mindent el-
áraszt a rossz ízlés, és ez igencsak bosszant.*

Rendkívüli módon felhá-
borította, hogy a divat olyan
férfiak kezébe kerül, akik
újra gúzsba akarják kötni a
kényelmes ruhákhoz szokott
nőket. A divatbemutató alatt
Chanel a távolból, a lépcsőről
figyelte a manökeneket, akik
néma csendben vonultak vég-
ig a közönség előtt. A francia
sajtó azonban leszólt a ruha-
költeményeit, gúnyt űzött az
életkorából, és gyakorlatilag
ellehetetlenítette őt.

Szörnyű élmény lehetett ez annak, aki hozzászólt, hogy
a zsenialitását mindig, mindenütt elismerik. Szerencsére
Amerika felfigyelt a visszatérésére, és méltón ünnepelte őt.
Az Egyesült Államok legnépszerűbb magazinja, a *Life* a kö-
vetkezőket írta róla: *Hetvenévesen Gabrielle Chanel nem-
csak divatot teremt, hanem valódi forradalmat robbant ki.*

Művészi szabadság és merészség

Gabrielle Chanel merész lépésre szánta el magát: az ékszerkol-
lekcióját nem a Cambon utcai szalonjában mutatta be, hanem
az otthonában, a Faubourg Saint-Honoré utca 29-es szám

Coco fejében

A legbátrabb tett az, ha
önállóan gondolkodunk, és
hangot adunk a vélemé-
nyünknek.

Azok a nők, akik hozzám ha-
sonlóan az ötödik csillag-
jegyben születtek, bátrak,
dolgosak, hűségesek, és
nem riadnak vissza semmi-
től. Én is ilyen vagyok. Egy
szorgos méhecske, aki az
oroszlán jegyében született.

alatt. Itt nyoma sem volt se ékszeres dobozoknak, se puha, fekete bársonypárnáknak. Chanel az ékszereket szépen fésült, kisminkelt próbababákon helyezte el. A Vendôme tér luxusmárkáinak férfiak uralta világa nem értékelte a kiállítást, így ez az 1932-es kollekció maradt Chanel első és egyetlen saját tervezésű ékszerkollekciója. Ezzel együtt az üzenete örökérvényű: hivalkodás helyett egyediség és könnyedség.

1932

Chanel elkészítette a *Bijoux de Diamants* elnevezésű exkluzív ékszerkollekcióját, amely november 7. és 19. között került bemutatásra a Faubourg Saint-Honoré utca 29-es szám alatt.

COCO PÁRIZSA

Cambon utca

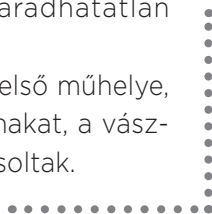
Vegyük sorra a Cambon utca nevezetes házait! Chanel a kezdetek kezdetén, 1910-ben a 21-es szám alatt nyitott kalapszalont. A 29-es, a 25-ös, a 23-as és a 27-es házakat mind az amerikai építész, Peter Marino tervezte. Chanel élete végéig a 31-es szám alatt vezette a szalonját, és ez volt az otthona is. Tágas lakásában számtalan manöken és ügyfél vonult végig a lépcsőn, amelynek falát végig tükrök

borították, hogy a manökenek tükörképe a végtelemben vesszen. Coco Chanel legendája itt született meg a tükrök előtt, amelyek örökre őrzik az emléket. A Mademoiselle elfoglalta a neki fenntartott helyet az egyik lépcsőfokon, kicsit távolabb a kíváncsi tekintetektől, és onnan figyelte a kollektív bemutatóját. Innen lehetett feljutni az első emeleten lévő szalonba, ahol egészen 1971-ig mutatták be a modellek (rendszerint előkelő fiatal hölgyek) a ruhakölteményeit. Manapság már csak a hírességek és az haute couture vásárlói próbálhatnak ruhát ebben a fehér, bézs és fekete színekben játszó szalonban, amelyet Karl Lagerfeld álmódott újra.

Innen a legbelsőbb szentélybe jutunk, a lakásba, ahol Chanel a ruháit szabta-varrta, kezében tűvel, nyakában ollóval, szájában az elmaradhatatlan cigarettával.

Itt, a második emeleten volt Chanel első műhelye, ahol az apró kezek a vázlatokból vásznakat, a vásznakból pedig ruhakölteményeket varázsoltak.

Életmódtipp

Hogyan szedjük össze a bátorságunkat?

Egy régi mondás szerint nincs bátorság félelem nélkül. A bátorság olyan, mint egy izom: dolgoztatni kell. Vannak napok, amikor könnyebben megy, máskor nehezebben. Ilyenkor gondoljuk végig, hogyan érezzük magunkat, mi történik velünk, és mit tehetnénk, hogy előrébb jussunk. Mindenképpen megéri dolgozni a bátorságon: ha megingathatatlan önbizalmat fejlesztünk ki, a világ kitérül előttünk!

Mielőtt nekifutunk, tervezzük meg a következő négy lépést!

- 1.** Nézzünk szembe a valósággal (és ha egy mód van rá, beszéljünk róla valakivel, akiben megbízunk)!
- 2.** Törekedjünk az önfegyelemre! Szervezzük meg a feladatainkat, állítsunk fel fontossági sorrendet, és ne féljünk nemet mondani!
- 3.** Figyeljünk oda magunkra! Egy igazán bátor ember elnéző önmagával, és elfogadja, ha fáradt, szomorú vagy bosszús.

4. Alkalmazkodjunk! Lépünk ki a komfortzónánkból, és vizsgáljuk felül mindazt, amiben hiszünk, hogy megtaláljuk a csapdákat, amelyek visszahúznak bennünket. Önmagunk megkérdőjelezése és egy újfajta gondolkodás kialakítása óriási felelősséget jelent, a bátorsághoz ugyanis meg kell békélnünk önmagunkkal.

A kaméliavirág a Chanel márka összetéveszthetetlen szimbóluma. Nem lehet biztosan tudni, mi áll a háttérben: talán az, hogy Coco imádta Alexandre Dumas *A kaméliás hölgy* című regényét, amely a tüdőbajban elhunyt édesanyjára emlékeztette, vagy az, hogy Boy ebből a bájos, finom virágból kötött csokorral kedveskedett neki. Coco lakkozott Coromandel paravánjait és lámpaernyőit mindenesetre kamélia díszítette, és a virágmotívum a saját alkotásain is megjelent, így vált végül a Chanel ház örök jelképévé.

ÉKSZEREK

Az 1920-as években Coco divatkreációinak fontos eleme volt az ékszer, amelynek kialakítása élesen elütött a ruhák letisztult stílusától. Az ékszerek között voltak gyöngysorok, nyakláncok, fülbevalók, brossok és karkötők; drágakövek és bizsuk vegyesen. A Mademoiselle szívesen kombinálta a luxusékszereket és a fantáziadús stílust. Szeretett játszani az ékszerek elhelyezésével; a brossokat például a ruhaujjra, a csípőre, a vállra, vagy akár a kalap tetejére is lehetett tűzni. Az olyan egyszerű szimbólumokon kívül, mint az oroslán, a búzakalász, a csillag és a kereszt, megjelentek az egzotikus virágdíszek, amelyek extravaganciája éles ellentétben állt a divatkreációk egyszerűségével.